Universitetet i Bergen
Det medisinsk-odontologiske fakultet

Styresak: 143/11

Sak nr.: 2011/10634

Møte: 16. november 2011

Organisering av fakultetets kjernefasiliteter

Bakgrunn

Det medisinsk-odontologiske fakultet forvalter betydelige infrastrukturressurser på vegne av samfunnet. Det er viktig at fakultetet forvalter disse ressursene slik at egne og andre forskere kan gjøre best mulig forskning med det tilgjengelige utstyret og personale. I tråd med dette sikter en mot å etablere seks fakultetsforankrede kjernefasiliteter innen nyttår og deretter arbeide for at mer av utstyr og personale skal organiseres på tilsvarende måte.

Det vises til fakultets-styresak 55/11 der fakultetsstyret vedtok hovedprinsippene for organisering av Kjernefasiliteter, og gav dekanen fullmakt til å nedsette en prosjektgruppe og gi det nødvendige mandat til å etablere kjernefasiliteter etter de prinsipper som ble skissert i saksdokumentet.

Hovedprinsipper for organisering av Kjernefasilitetene.
Kjernefasilitetene skal etableres og organiseres etter en felles hovedmodell der følgende prinsipper ligger til grunn:

- En MOF-kjernefasilitet forankres og driftes på vegne av fellesskapet av ett institutt. Instituttleder blir dermed økonomisk ansvarlig og overordnet leder for kjernefasiliteten på vegne av hele fakultetet.
- Leder av kjernefasiliteten skal ha vitenskapelig kompetanse, og drive egen forskning og utvikling.
- Teknisk personale med høy kompetanse og nødvendig administrativ støtte må knyttes opp til kjernefasilitetene
- Kjernefasiliteten skal ha en faglig brukergruppe – i denne skal også instituttledelsen være representert – for eksempel ved visestyrer for forskning
- Det skal utarbeides en tilpasset driftsmodell for hver kjernefasilitet, der økonomien delvis skal sikres gjennom egenbetaling etter spesifiserte prinsipper og som tar hensyn til hvem som eier utstyret, og hvor det skal regnskapsførers.
- Avskrivning og avtaler for reinvesteringer og utstyrsfornyelse skal inngå

Arbeidsgruppen
Det ble i etterkant av fakultetsstyrevedtaket i sak 55/11 oppnevnt en arbeidsgruppe bestående av:

- Robert Bjerknes, prodekan for forskning

- Synnøve Myhre, assisterende fakultetsdirektør
- Geir Olav Løken, prosjektleder (innleid fra Institutt for biomedisin)

Arbeidsgruppens oppdrag er å koordinere prosessen mellom ledere av kjernefasiliteter, instituttledelsene, instituttadministrasjonene, fakultetets ulike administrative seksjoner, UiBs sentrale avdelinger, andre universiteter og andre aktører som måtte være av betydning for implementering av en kjernefasilitetesorganisering.

Status, generelle forhold som vedrører kjernefasiliter

For at en skal minimere den administrative arbeidsbyrden ved drift av kjernefasilitetene og lette prosessen med å sluse eksisterende og nye kjernefasiliteter inn ved fakultetet, er det flere forhold som kan avklares for de seks kjernefasilitetene i form av standardiserte løsninger.

Økonomioppsett, egen prosjektserie for kjernefasiliteter ved UiB

Det er et sentralt punkt å kunne skille ut kjernefasilitetenes økonomi fra institutt-økonomien så vel som å kunne se den i sammenheng med instituttene og fakultetets samlede økonomi. Det er også viktig at andre enn de institutter som selv drifter en kjernefasilitet får fullt innsyn og oversikt, og at de som yter bidrag til kjernefasiliteter får dette synliggjort. Kjernefasilitetene er derfor gitt en egen prosjektserie med en underliggende analysestruktur som kan spesifisere ulike instrumenter, grupper av instrumenter og tjenester.. Dette medfører at ustyr og personale kan delegeres til kjernefasiliteter samtidig som oversikt over ressurser i form av utstyr, personale og budsjettmidler beholdes.

Budsjettering og regnskapsoppfølging

Det er utarbeidet egen budsjett- og regnskapsmal for kjernefasiliteter. Det er lagt vekt på at denne skal være å forstå, gi god transparens og oversikt, samtidig som den skal være tilpasset behov for planlegging og langtidsoppfølging av kjernefasiliteter. Avskrivning/behov for reinvestering og bidrag til kjernefasiliteter som ikke regnskapsføres ved UiB er tatt inn som en del av budsjettmalen.

Booking og fakturering

Det er viktig at det ikke brukes mer tid og ressurser enn nødvendig på å fordele kostnader mellom kjernefasiliteter. Et system for online booking av instrumenter og tjenester, samt automatisk generering av faktureringsinformasjon for å fordele kostnader, er derfor helt sentralt. I en innledende fase tas MIC og PROBEs bookingsystemer i bruk av alle kjernefasilitetene. Disse systemene har ikke all den ønskede funksjonaliteten rundt administrasjon av prøvehåndtering, men muliggjør booking av instrumenter så vel som en svært effektiv kostnadsfordeling. Det medisinske fakultet ved NTNU er i ferd med å utrede sitt valg av bookingsystem, og det kan for vårt fakultets vedkommendevære aktuelt å bytte til et tilsvarende system på et senere tidspunkt.

Innledningsvis vil Institutt for biomedisin forestå kostnadsfordelingen på vegne av de andre instituttene, men etter hvert er det ønskelig at disse oppgavene fordeles også til andre institutt bl.a. for å redusere sårbarhet ved sykdom. Kostnadene ved bookingsystem og personelltid for å foreta kostnadsfordelingen vil bli dekket av fakultetet.

Informasjon og Informasjonsmateriell
Kjernefasiliteter innebærer en sentralisering av utstyr og personale. Det blir derfor viktig å synliggjøre kjernefasilitetene aktivt. Personale ved fakultetet utarbeider nå nettsider for de nye kjernefasilitetene etter struktur fra MIC og PROBE, og Foto- og tegneseksjon ved fakultetet er behjelpelig med å forbedre allerede fremstilt informasjonsmateriell og lage maler for brosjyrer, postere og nyhetsbrev som kjernefasilitetene kan bruke for å informere om sine tjenester.

Administrative støttefunksjoner
De instituttene som skal drifte en av fakultetets kjernefasiliteter må avsette administrativt personell som skal bistå leder av kjernefasilitetene i deres daglige drift.

Faglige referansegrupper
Alle kjernefasilitetene skal ha en faglig referansegruppe, og disse skal være oppnevnt innen 01.01.2012. Referansegruppene skal gi råd til kjernefasilitetsleder og instituttleder og bidra i informasjonsflyten til fagmiljøene. Referansegruppen vil bestå 5-8 personer som er representanter for brukermiljøene, de som eier/"har eierskap" til utstyr og andre relevante fagpersoner. Det skal være institutt-eksterne personer i hver referansegruppe, slik at relevante samarbeidsrelasjoner, bl.a. med Helse Bergen, ivaretas på en god måte.

Avtaler om utstyrssamarbeid med Helse Bergen
Avtalen med Helse Bergen rundt Orbitrap vil bli gjennomgått av fakultetet og Helse Bergen i fellesskap, og danner grunnlag for lignende avtaler rundt annet utstyr. En avtale rundt drift av smådyrs PET/CT, der Bergens Medisinske Forskningsstiftelse har bidratt med en betydelig del av finansieringen, er i ferd med å sluttføres. Smådyrs PET/CT vil bli lokaliseres i PET-senteret og driftes av MIC og PET-senteret i fellesskap. Tilsvarende avtaler vil bli inngått med Helse Bergen for deep sequencing og metabolomikk.

Merverdiavgift
Kjernefasiliteter med utgiftsdeling i form av brukerbetaling, er godt etablert ved ledende forskningsinstitusjoner i utlandet[1], men er relativt ny i Norge. En har derfor lite erfaring hva angår merverdiavgift i forbindelse med fakturering av slike tjenester mellom organisasjoner.

Forutsatt at slik arbeids- og utgiftsdeling mellom organisasjoner utgjør omsetning faller dette inn under reglene om merverdiavgift. Det er i så tilfelle ikke brukerbetalingen, men de totale utgiftene ved drift av kjernefasiliteter som blir grunnlag for merverdiavgift. I praksis vil avgiftsbelastning på utgiftsdeling mellom institusjoner som har ulikt organisasjonsnummer medføre en økning i kostnadene på 100-200 % for forskeren på alle typer utgiftsdeling i forhold til dagens praksis ved for eksempel FUGE-plattformene.

NTNU, UiO og UiB har nå gått sammen om et felles fremstøt, først overfor NFR for å få en politisk avklaring og deretter, sammen med de andre universitetene, opp mot Skatte- og avgiftsdirektoratet. Målet er å få sikret avgiftsfritak for arbeids- og utgiftsdeling mellom organisasjoner i offentlig sektor i forskningsøyemed.

Videre UiB-finansiering av FUGE-finansierte kjernefasiliteter

[1] Konkrete eksempler er Broad Instiute of Harvard & MIT, Califoria Institute of Technolgy og samtlige relevante forskningsinstitusjoner i Barcelona.

UiB har satt ned en arbeidsgruppe som skal anbefale hvordan en best kan videreføre UiBs fire FUGE-finansierte kjernefasiliteter (også kalt plattformer), hvorav tre ligger ved vårt fakultet. Sentralt her er bl.a. behovet for å finne en finansieringsordning for at personell med spesialkompetanse som i dag er fast ansatt ut ifra driftstilskudd fra Norges Forskningsråd kan videreføres med tilsvarende oppgaver som i dag. Vårt fakultet er representert i arbeidsgruppen, og det ventes at arbeidet med å komme fram til en modell for videreføring og drift av FUGE-kjernefasilitetene ved UiB vil bli sluttført rundt årsskiftet.

Statusrapport vedrørende de enkelte kjernefasilitetene

Metabolomikk
Kjernefasiliteten for Metabolomikk er en helt ny kjernefasilitet og er lokalisert hos Instiutt for Indremedisin. Tilgang vil bli gitt ved at kjernefasilitetens teknikere kjører brukernes prøver på instrumentene. En arbeider med en liste over hvilke substanser og i hvilken rekkefølge det skal opparbeides metoder. Leder for kjernefasiliteten blir professor Steinar Hustad og det er ansatt en ny overingeniør og en ny avdelingsingeniør Kjernefasiliteten er satt opp med utstyr for prøvehåndtering og to nye massespektrometre. Videre er en avhengig av at det opparbeides metoder for ulike substanser. Etter at en metode er opparbeidet, vil miljøene få bred tilgang til å kjøre prøver. Dette er en type kjernefasilitet en ikke tidligere har hatt erfaring med, og prisstrukturen er ikke endelig avklart og vil trolig måtte justeres etter den innledende driftsfasen.

Flowcytometri
Kjernefasiliteten for flowcytometri har fungert fullt ut som kjernefasilitet siden den i 2008 ble administrativt underlagt MIC. IFI, ved professor Bjørn Tore Gjertsen, foresto i denne perioden avgjørelser av faglig art samt personaloppfølging. Gjertsen forblir leder av kjernefasiliteten som nå blir overført til Gades og re-etablert i 5. etg i nytt laboratoriebygg. Tilgang til kjernefasiliteten gis ved at brukerne selv får håndtere utstyr som er ukomplisert i bruk. Utstyr som er mer komplisert i bruk, håndteres som regel av kjernefasilitetens overingeniør og kun grundig opplærte brukere med lang erfaring får selv bruke utstyret. Kjernefasiliteten har fra tidligere en avansert og en enklere analysator med lav brukerterskel. Et nytt avansert analyseutstyr finansiert av utstyrsbevilgningen til NLB er kjøpt og installert og oppgraderinger er gjennomført på den avanserte cellesortereren. Kjernefasiliteten har i dag en midlertidig ansatt overingeniør finansiert av Helse Vest. Fast stilling som overingeniør finansiert av FFL/GADES vil bli lyst ut i løpet av kort tid. MIC forestår fremdeles administrasjon frem til årsskiftet. Deretter vil booking og fakturering i utgangspunktet som før gjøres gjennom MICs systemer, mens ansvar for bestilling og økonomioppfølging samt faglig og personalmessig oppfølgingsansvar overføres Gades institutt pr 01.01.2012.

Molecular Imaging Center (MIC)
MIC har fungert fullt ut som en åpen kjernefasilitet under IBM siden 2003 og utgjør sammen med PROBE og NMC modell for organisering av kjernefasiliteter ved MOF. Tilgang har vært gitt ved at brukerne, etter innledende kurs og/eller opplæring, får bruke instrumentene selvstendig. Det gis også tilbud om såkalt assistert bruk, der kjernefasilitetens overingeniører kjører instrumenter for eller sammen med brukerne. MIC har i dag professor Frits Thorsen som vitenskapelig leder,. MIC har siden etableringen i 2003 fått utvidet utstyrsparken ved at utstyr og midler er gitt i gave samt ved at en har fått i oppgave å tilgjengeliggjøre utstyr som tilhører andre miljøer. Følgelig er MIC gått fra å være en mikroskopkjernefasilitet til å bli en translasjonell kjernefasilitet med alt fra mikroskoper til utstyr for å ta bilder av hele levende dyr (MR, OI, PET/CT). Av nytt utstyr vil MIC sammen med PET-senteret få ansvar for å

administrere og gjøre tilgjengelig den nye smådyr PET/CT skanneren og det er sendt ut anbud for en livsforlengende oppgradering av smådyrs MR skanner. Hovedspørsmålet som må avklares i forhold til MIC er som nevnt over fortsatt og utvidet UiB-finansiering etter FUGE-bevilgningens utløp i 2012.

Norwegian Micro Array Consortium (NMC) Bergen
NMC er en kjernefasilitet for mikromatrise og snart også for deep sequencing. NMC har fungert fullt ut som en åpen kjernefasilitet siden etableringen under FUGE I. NMC har hatt sin driftsøkonomi hos Innovest, og fra 01.01.2012 vil all drift overføres til IKM. Tilgang har for det meste vært gitt ved at kjernefasilitetens stab forestår opparbeiding og kjøring av prøver. Bioimformatisk analyse har vært utført i tett samarbeid med bioinformatikk-plattformen hos det matematisk naturvitenskaplig fakultet (MatNat). NMC har i dag professor Vidar Steen som vitenskapelig leder i planleggingen av videreføringen av denne kjernefasiliteten og utvidelse med deep sequencing, regner en med å måtte ha ca 3 fulle tekniske stillinger på lab og en full bioinformatisk stilling i tillegg til leder. NMC har en rekke utstyr for mikromatrise og er i prosess med kjøp og installasjon av nytt utstyr for deep sequencing. Deep Sequencing er finansiert som et spleiselag mellom MOF og Helse Bergen med en halvpart på hver. Hovedspørsmålet som må avklares i forhold til NMC er fortsatt og eventuelt utvidet UiB-finansiering etter FUGE-bevilgningens utløp i. Dette vil bli håndtert i dialog med UiB i 2012.

Proteomics Unit, UiB (PROBE)
PROBE har vært fullt ut fungerende som en kjernefasilitet med åpen tilgang ved IBM siden 2003 og flertallet av brukerne kommer fra de kliniske instituttene ved fakultetet og ved helseforetaket. Tilgang gis hovedsakelig ved at PROBEs tekniske stab opparbeider og kjører prøver for brukerne samt evt forestår bioinformatisk analyse. Staben består av leder, postdoktor Frode Berven. PROBE fungerer også som et åpent ressurssenter der forskere, stipendiater og masterstudenter med interesse for proteomikk og som kommer fra ulike forskningsgrupper har mulighet til å samlokalisere seg i PROBEs laboratorie- og kontorarealer for å være nært et sterkt fagmiljø innen proteomikk. PROBEs opprinnelig massespektrometre ble anskaffet i 2003/04 og er nå for en stor del utdatert. Mindre utstyr er kjøpt i spleiselag mellom brukergrupper, IBM og MOF, mens to nye massespektrometre er finansiert av henholdsvis Helse Bergen og Helse Vest og lokalisert i NLB. Hovedspørsmålet som må avklares i forhold til PROBE er fortsatt og eventuelt utvidet UiB-finansiering etter FUGE-bevilgningens utløp i 2012. Dette vil bli håndtert i dialog med UiB i 2012.

Dyreavdelingen
Dyreavdelingen vil bli organisert som en kjernefasilitet slik en foreslår i sak 55/11. Fakultetet er denne høsten i tett dialog med Gades institutt, som etter planen skal overta ansvaret for Dyreavdelingen på vegne av fellesskapet.

Tilgangen til dyreavdelingen skal gis gjennom et tilsvarende bookingsystem til de øvrige kjernefasilitetene, og også her innføres en pris for eksterne og interne brukere. Praksis for Dyreavdelingen har vært to-pris system som har vært administrativt krevende å håndheve.

Ledelsen av Dyreavdelingen overføres fra fakultetsdirektøren til instituttleder ved Gades Institutt. Administrativ resurs samordnes med instituttadministrasjonen, og vil få administrasjonssjefen som sin nærmeste leder. Bemanningsplanene som vil bli endret skal legges frem for sentralt forhandlingsutvalget ved UiB på neste møte i uke 46.

Økonomien til Dyreavdelingen har blitt styrket gjennom de siste to årene, da Dyreavdelingen har fått utstyrsbevilgninger og bevilgning fra UiB sentralt utenfor rammen. Dyreavdelingen drives i dag på en svært god måte, og økonomien er i balanse.

I denne fasen av prosessen er det et fokus på å etablere en faglig arbeidsgruppe som består av brukerne av Dyreavdelingen, samt skaffe en oversikt over hva som finnes av utstyr i Dyreavdelingen, og identifisere hvem som er ansvarlig for å drifte utstyret.

Fakultetsdirektørens kommentarer.
Prosessen med å etablere de seks kjernefasilitetene ved fakultetet har vært svært god. Det har vært fremdrift i prosjektet i henhold til fremdriftsplan. Frikjøpt av prosjektleder og en forutsigbar møtestruktur har gitt den fremdriften som var ønsket. Fakultetsdirektøren ser frem til at kjernefasilitetene blir etablert ved årsskiftet, som en sluttføring av en prosess for å styrke og profesjonalisere fakultetets forskningsinfrastruktur.

Forslag til vedtak

Fakultetsstyret ser seg svært fornøyd med framdrift i arbeidet med å få etablert kjernefasilitetene ved årsskiftet, og ber om at arbeidet videreføres i tråd med planene.

Nina Langeland
dekan

Nina Mevold
fakultetsdirektør

GEL/SYMY 07/11/11